

III Pla de Polítiques de Dones del Consell Comarcal del Baix Ebre

PERÍODE 2017-2020

ÍNDEX

1. PRESENTACIÓ	3
2. LES CARACTERÍSTIQUES COMARCALS	4
3. MISSIÓ	7
4. MARC CONCEPTUAL.....	8
5. MARC NORMATIU	15
5.1. ANTECEDENTS AL BAIX EBRE: UNA DÈCADA TREBALLANT PER LES POLÍTIQUES DE DONES.....	20
6. PROCÉS D'ELABORACIÓ	21
6.1. METODOLOGIA	21
6.2. FASES DE LA METODOLOGIA.....	22
7. DIAGNOSI.....	23
7.1. EIX 1. ESTABLIR LES POLÍTIQUES DE DONES COM UN EIX TRANSVERSAL EN L'ACCIÓ DE GOVERN DEL CONSELL COMARCAL DEL CONSELL COMARCAL DEL BAIX EBRE	24
7.2. EIX 2. CONSTRUCCIÓ D'UNA CULTURA PER A UN NOU CONTRACTE SOCIAL	25
7.3. EIX 3. INCREMENTAR LA PRESENCIA I LA PARTICIPACIÓ DE LES DONES EN TOTS ELS ÀMBITS DE LA VIDA SOCIAL.....	27
7.4. EIX 4. REORGANITZACIÓ DELS TEMPS I ELS TREBALLS PER CONCILIAR LA VIDA FAMILIAR I LABORAL	30
7.5. EIX 5. OFERIR UNA ATENCIÓ INTEGRAL DAVANT LES NECESSITATS DE LES DONES	31
7.6. EIX 6. PROGRAMA PER A L'ABORDATGE INTEGRAL DE LES VIOLÈNCIES CONTRA LES DONES	34
8. PLA D'ACCIÓ	37
9. BIBLIOGRAFIA.....	54

1. PRESENTACIÓ

La igualtat entre homes i dones és un valor cabdal de la nostra societat, per la que tots i totes hem de treballar conjuntament.

Les administracions locals, en tant que som les més properes a la ciutadania hem de ser capdavanteres en les polítiques adreçades a fer efectiu aquest dret.

El Consell Comarcal del Baix Ebre traves d'aquest III Pla de Polítiques de Dones del Baix Ebre vol reiterar el seu compromís en la igualtat efectiva entre homes i dones, i volem donar un pas endavant front la responsabilitat social.

La nostra entitat aposta per esdevenir una organització més justa, on el paper de les dones i els homes quedi reconegut pel seu esforç i no per prejudicis estereotipats de gènere. Per això, les accions que recollim en aquest document van dirigides a aconseguir de manera progressiva la igualtat.

El Consell, pioner en aquest tipus de polítiques dins el nostre territori, té la voluntat de fer extensives les sinèrgies, donant suport a la resta d'entitats, empreses i Ajuntaments, que vulguin impulsar als seus respectius plans locals mesures concretes vers la igualtat. A tot això, cal remarcar que la nostra entitat té darrera seu una experiència d'accions i mesures que s'han portat a terme amb aquest propòsit des de l'any 2007.

Aquests ha estat un pla consensuat i participat per entitats, el Consell Consultiu de Dones del Baix Ebre, Ajuntaments i tècnics comarcals per tal de recollir totes les sensibilitats i aportacions del territori.

Esperem que aquest Pla consolidi accions iniciades fa nou anys, i permeti iniciar-ne de noves per tal de seguir impulsant el treball transversal i conjunt de tots els departaments del Consell Comarcal, així com la col·laboració i la cooperació en els diferents Ajuntaments de la comarca i sigui una eina de treball efectiva i útil per totes i tots.

M.José Beltrán Piñol

Vicepresidenta Serveis a les Persones del Consell Comarcal del Baix Ebre

2. LES CARACTERÍSTIQUES COMARCALS

El Baix Ebre té una superfície de 1.002,72 km² repartida entre els 14 municipis i 3 EMD que l'integren.

Font: www.enciclopèdia.cat

La comarca del Baix Ebre és situada a l'extrem meridional del Principat. Limita amb la comarca del Montsià al sud, el Matarranya i la Terra Alta a ponent, la Ribera d'Ebre i el Baix Camp al Nord i amb la Mediterrània a l'Est.

Els límits de la comarca són, a grans trets, els següents: al N, la Ribera d'Ebre, des de la Talaia de Llixem fins al N de la plana de Sant Jordi prop del barranc del cap de Terme, el qual fa de límit al llarg dels darrers 3 km amb el Baix Camp; a llevant, la mar, des del codolar del Cap de Terme fins a la gola de Tramuntana; pel S, el Montsià, on el termenal puja quasi recte des de la gola de Tramuntana a l'illa de Gràcia i d'aquesta a la Carrova per l'Ebre, i continua fins a les moletes d'Arany; a ponent, el Matarranya, des d'aquestes moletes fins al riu d'Algars; al NW, la Terra Alta, des del riu d'Algars fins a la ja esmentada Talaia de Llixem, una mica al N del pas de Barrufemes, on entra l'Ebre a la comarca.

Geogràficament, la comarca integra diferents paisatges, des de la costa fins a les terres muntanyenques de les serralades de l'interior, passant per les amples superfícies que han omplert el riu en el seu delta, i els congosts que l'Ebre descriu quan travessa les formacions muntanyoses¹.

¹ Font: <http://www.enciclopedia.cat/>

Densitat de població 2015	Població	Superfície km2	Densitat (habitants/km2)
Baix Ebre	79.748	1.002,70	79,5
Tortosa	33.864	218,5	155
Roquetes	8.234	136,9	60,1
Alfara de Carles	378	63,9	5,9
Paüls	582	43,8	13,3
Benifallet	717	62,4	11,5
Tivenys	868	53,5	16,2
El Perelló	2.925	100,7	29,1
l'Ametlla de mar	7.183	66,9	107,4
l'Ampolla	3.473	35,6	97,4
Deltebre	11.676	107,4	108,7
Camarles	3.476	25,2	138,2
l'Aldea	4.245	35,2	120,6
Xerta	1.209	32,4	37,3
Aldover	918	20,2	45,5

Font: elaboració pròpia (dades IDESCAT)

Veiem com el 43% de la població de la comarca es concentra a la localitat de Tortosa, que alhora és el municipi que té una densitat de població més elevada amb 155 habitants per km2.

La diversitat de paisatges de la comarca així com les diferents opcions en l'aprofitament del terra han generat una ocupació diferencial del territori, que es divideix en tres grans zones. D'una banda el delta amb la zona de regadiu, de l'altra la plana amb els conreus de secà i, per últim, la zona de muntanya.

El pilar fonamental de l'economia del Baix Ebre són l'agricultura i la ramaderia, tot i que també hi ha activitat industrial a les zones de Tortosa i el delta. Cal tenir en compte també el turisme, el sector més desenvolupat que està en constant creixement i que en els darrers anys ha anat generant ocupació.

Si ens fixem en la població estrangera, sabem que a l'any 2015 hi havia 13.933 persones estrangeres vivint al Baix Ebre, el que representa al voltant d'un 18% del total de població de la comarca. Amb dades del 2014 sabem que 232 persones eren immigrants provinents de la Unió Europea, i 876 de la resta del món.

Població per nacionalitat 2015	Homes	Dones
Espanyola	32.761	33.054
Estrangera	7.586	6.347

Font: elaboració pròpia (dades IDESCAT)

Com podem veure a la taula, del total de població estrangera 7586 són homes i 6347 són dones.

3. MISSIÓ

La missió d'aquest III Pla de polítiques de dones del Consell Comarcal del Baix Ebre 2017-2020 és fomentar el principi d'eficàcia en totes les polítiques i actuacions que el Consell Comarcal endegui en matèria d'igualtat.

El disseny del III Pla comporta ajustar-lo a la realitat comarcal actual i també a les necessitats de cadascun dels catorze municipis que integren la comarca i les tres EMD: Aldover, Alfara de Carles, Benifallet, Camarles, Deltebre, El Perelló, l'Aldea, l'Ametlla de Mar, l'Ampolla, Paüls, Roquetes, Tivenys, Xerta, Tortosa i l'EMD de Jesus, l'EMD de Campredó i l'EMD de Bitem. El III pla pretén ser un conjunt d'objectius, mesures i actuacions que guiïn l'activitat del Consell i fomentin la transversalitat, la cooperació, la coordinació i la implicació de tots els departaments del Consell Comarcal i les entitats del territori.

Es pretén incidir sobre les arrels estructurals de la desigualtat ja que és fonamental per poder acabar amb les situacions de discriminació que és el símptoma visible del sistema de desigualtat. Les accions que es plantejaran en el Pla d'Acció són útils però, malauradament, no esdevenen 100% transformadores. No podem perdre de vista, com dèiem, el context de desigualtat estructural més enllà de les situacions de discriminació concretes més fàcilment observables.

A través de propostes específiques sobre participació i presència de les dones, organització dels temps i conciliació, atenció integral davant les necessitats de les dones i mesures específiques per a l'abordatge de les violències contra les dones, entre d'altres, es pretén planificar, desenvolupar i, posteriorment, avaluar la política que el Consell Comarcal ha de desenvolupar en el període 2017-2020 per tal de caminar cap a una societat més igualitària, justa i equitativa tant per a dones com per a homes.

Per dur a terme aquesta missió, el Consell Comarcal del Baix Ebre compta amb la coordinació del SIAD Comarcal, que a banda d'exercir les funcions pròpies de SIAD és qui centralitza, coordina i manté en contacte tots els municipis del Baix Ebre en matèria d'igualtat i polítiques de dones, a excepció de la capital, Tortosa, on el servei funciona de forma autònoma degut a la grandària del municipi i el nombre de població que s'hi atén.

És important tenir en compte que per desenvolupar la missió del III Pla de polítiques de dones del Consell Comarcal del Baix Ebre 2017-2020 és fonamental comptar amb la complicitat, la col·laboració i la implicació de tots els departaments del Consell Comarcal així com els diferents agents socials i entitats.

4. MARC CONCEPTUAL

El principi d'igualtat, entesa com equivalència i com a no discriminació, entre homes i dones forma part dels drets humans i és un pilar bàsic de tots els ordenaments jurídics de les societats democràtiques. Però, la realitat ens demostra que, malgrat aquesta implicació, la igualtat d'oportunitats entre les dones i els homes no s'aconsegueix només mitjançant el coneixement i l'aplicació de les lleis.

Sovint es constata que persisteixen discriminacions que fan que aquesta igualtat no sempre sigui efectiva i són necessaris establir mecanismes per evitar les discriminacions, per corregir-les i per implicar tots els aspectes de la vida ja siguin polítics, econòmics, socials i culturals i, d'aquesta manera poder assolir una veritable igualtat d'oportunitats entre homes i dones.

Uns mecanismes que, respectant i tractant les diferències, ajudin a resoldre els desequilibris existents en la vida quotidiana de les dones i els homes. És evident que a la pràctica dones i homes no gaudeixen dels mateixos drets i deures. Persisteixen desigualtats que són producte d'estructures socials que es generen en l'àmbit de la família, l'educació, la cultura, els mitjans de comunicació, en el món laboral, social, entre altres àmbits.

Són necessaris mecanismes per evitar les discriminacions, per corregir-les i d'aquesta manera poder assolir una veritable igualtat d'oportunitats entre dones i homes. Uns mecanismes que, respectant i tractant les diferències, ajudin a resoldre els desequilibris existents.

Però aquestes desigualtats entre homes i dones conformen una realitat social que comporta el repartiment desigual del poder. El patriarcat com espai de poder masculí ha pres com a patró de referència l'home, convertit en allò pretesament neutre, representant del gènere humà. L'escriptura androcèntrica de la Història ha menystingut tradicionalment el registre de les experiències femenines, considerant aquests sabers no sabers culturals. Aquestes desigualtats s'han materialitzat en tots els espais socials però un dels més rellevants és a través del llenguatge.

El llenguatge és el mirall que reflecteix la societat que l'utilitza. És un eina que vehicula el nostre pensament, organitzant-lo, estructurant-lo, incorporant les creences, els valors, els prejudicis i els estereotips. La persistència de pràctiques discriminatòries en l'ús del llenguatge no és cap altra cosa que un senyal de presència generalitzada de sexisme, androcentrisme i masclisme en la nostra cultura. Segons Fina Birulés, "allò que no s'anomena, no existeix o se li dona un caràcter excepcional".

El repartiment desigual del poder entre les dones i els homes generen actituds discriminatòries, normes pautades de comportament, hàbits socials i culturals que estan fortament arrelats impedeixen que el principi bàsic d'igualtat es dugui a la pràctica provocant clares repercussions polítiques, socials i econòmiques.

La sensibilitat social en relació amb la igualtat de dones i homes ha augmentat de manera exponencial en els últims anys gràcies als esforços de persones i institucions que han dut a terme estudis sobre la realitat i han identificat, de manera incontestable, l'existència de diferències per raó de sexe.

El **sexe** és un conjunt de peculiaritats d'estructura i de funció biològica que caracteritzen els individus d'una espècie dividint-los alguns en mascles i femelles. El sexe d'una persona és determinat per la naturalesa, però cap destí biològic i físic defineix la figura de la dona. És la societat la que elabora aquest producte. Una de les màximes conegudes de Simone de Beauvoir és la: *no es neix dona, arriba una a ser-ho*.

La construcció de la dona o de l'home en una societat patriarcal empra l'educació dels nens i de les nenes per establir les diferències **gènere** (de l'anglès *gender*, del francès *genre*) i d'aquesta manera desenvolupar identitats genèriques.

S'entén com a gènere aquells caràcters que s'associen al sexe i que no són conseqüència biològica sinó són una construcció que fan les persones que participen d'una cultura o societat particular i acorden seguir certes regles convencionals que determinen les funcions, actituds, valors i relacions que concerneixen als homes i les dones.

De l'acatament d'aquestes regles convencionals o constructes socials, s'espera que les persones adoptin unes creences, imatges mentals, regles culturals que no són res més que estereotips o motlles sense base científica i que són fruit de l'herència cultural, de les opinions i prejudicis que determinen unes característiques i uns comportaments en funció de si som homes o dones.

Aquestes característiques o **estereotips de gènere** marcaran les conductes de manera unificada de les persones dividides en homes i dones, alhora que establiran una posició o *estatus* de la persona respecte la societat o comunitat i d'aquesta posició s'esdevindran els rols o papers que després es desenvoluparan en la societat.

Aquest estereotips, que depenen de cada cultura, de cada societat, de cada lloc i de cada època no ha propiciat la igualtat ans el contrari, han definit que un dels dos gèneres, el masculí és el dominant i amb més pes social, l'altre, el femení, dèbil i subordinat al dominant.

El desenvolupament de la **identitat genèrica** depèn, en el transcurs de la infantesa, de la suma d'allò que els pares, les mares, els companys i les companyes i la cultura en general consideren propi de cada gènere en el que fa referència al temperament, al caràcters, als interessos, a la posició, als mèrits, als gests i a les expressions. Cada moment la nena o el nen incorpora una sèrie de pautes de com ha de pensar o comportar-se per satisfer les exigències inherents al gènere. És a l'adolescència quan s'agreugen els requeriments de conformisme, desencadenat-se una crisi que sol temperar-se a l'edat adulta.²

Igualtat i diferència

Les dones s'han vist excloses de tots els drets que caracteritzen als homes lliures, ja siguin drets polítics, civils i socials. La igualtat jurídica i el dret a l'educació i al treball s'han vist al llarg del temps, menyscabats. I, mentre els homes es convertien en homes lliures, les dones quedaven sota la seva tutela i dependència.

---

² Millett, Kate(1995): *Política sexual*. Madrid. Ed. Cátedra. Col. Feminismos.

La diferència establerta entre homes i dones és mútua, dialèctica i canviant i, ha estat la base, a partir de la qual, s'ha construït una jerarquia entre allò masculí i allò femení i ha provocat la invisibilitat de les dones a conseqüència de la divisió e treball en productiu i reproductiu.

Les dones han ocupant l'espai privat, domèstic i desenvolupant tasques de cura i de reproducció de la força de treball, mentre que els homes han desenvolupat el rol dominant en una societat patriarcal on el seu treball era fora de l'espai domèstic, en l'àmbit productiu i desenvolupat en l'esfera pública.

Tot i els avenços que s'han fet en els darrers anys respecte a la igualtat entre homes i dones a nivell laboral, social, educatiu i legal, la realitat ens posa de manifest que segueixen existint indicadors de que aquesta igualtat no existeix, no està resolta: la divisió sexual del treball, el sostre de vidre, les desigualtats salarials, la feminització de la pobresa, la desigualtat en el temps que inverteixen homes i dones en les tasques domèstiques i de la cura de la família... i la manifestació més brútal d'aquesta desigualtat de gènere es mostra amb els nombrosos casos de violència masclista.

Una de les causes atribuïdes a la xacra de la violència masclista és pel trencament per part de les dones de la subordinació al poder, per la superació de la seva dependència vital, per l'autonomia i el govern de les pròpies vides, per trencar amb el deure femení del seu grup d'adscripció concretat en els estereotips abans esmentats.

L'increment de la participació de les dones en un món masculinitzat, no ha comportat el canvi degut en els esquemes i les estructures construïts des de la masculinitat hegemònica heteropatriarcal. Alhora, en el cas dels homes com a col·lectiu, la incorporació a les tasques de cura no s'han produït o no han anat al mateix ritme .

Un veritable canvi mai no arribarà sense que es provoquin transformacions més profundes: cal alterar les relacions de poder i generar una cultura col·lectiva que posi en el centre -i no faci invisibles- les necessitats, diversitats, sabers i experiències de les dones; cal impulsar, dissenyar i coordinar polítiques que situïn les dones com a subjecte, i no com objecte «l'altra» o com a «allò no universal».

A partir dels anys 70, tant des d'epistemologies feministes com des de pràctiques polítiques, es constata que no existeix una única categoria social «dona» (o «home») universal i homogènia, ja que les experiències estan determinades per múltiples interseccions: el sexe, el gènere, l'origen ètnic, la classe social, l'opció sexual, etc. El temps, el lloc i la comunitat de la que es forma part determinen l'impacte de les desigualtats viscudes.

Per aquesta raó és necessari que en les nostres intervencions tinguem present la visió que ens aporta la **interseccionalitat** i no desigualtats múltiples ja que aquest terme pressuposa que tots els eixos d'interacció prenen lloc alhora. Aquest paradigma implica sensibilitat cap a la diversitat, i connecta amb la voluntat de generar marcs conceptuals on la diversitat es pugui expressar lliurement més enllà de la ideologia hegemònica, proveint l'oportunitat de que les dones es puguin reconèixer a elles mateixes com a primer pas cap a l'apoderament. Per exemple: una dona lesbiana discapacitada, en un col·lectiu de persones discapacitades pot viure exclusions per la seva orientació sexual a més de la seva condició de dona, mentre que en un espai LGTB pot sentir la discriminació lligada a la seva discapacitat.

És imprescindible esmentar la importància de la presa de consciència de les dones, a tots els indrets del món. L'increment de l'**autonomia** i de la **llibertat** de les dones, la revolució femenina que està canviant la societat és brutalment contestada. És necessari tenir present que la presa de consciència de les dones de la seva realitat ha d'afeblir al poder que l'oprimeix, emulant a Simone de Beauvoir, l'opressor no seria tant fort sinó tingués còmplices entre els propis oprimits.

Cal alterar les relacions de poder i generar una cultura col·lectiva que posi en el centre -i no faci invisibles- les necessitats, diversitats, sabers i experiències de les dones; cal impulsar, dissenyar i coordinar polítiques que situïn les dones com a subjecte.

La **violència masclista** en totes les seves formes, física, psicològica, econòmica i laboral, és la màxima expressió d'aquesta hegemonia masculina, que utilitza totes les formes de violència com a instrument de control i domini sobre les dones.

Moltes dones, i també molts infants, es troben en situacions de violència al llarg de la seva vida. Estar en situació de violència té efectes en la salut física, psicosocial i en les condicions materials de qui ho viu i és necessari posar en marxa recursos i polítiques públiques a diferents nivells: prevenció, detecció, atenció i recuperació.

És important parar la transmissió intergeneracional de la violència per frenar-la.

Garantir el dret a la igualtat efectiva

Per assolir la igualtat efectiva entre les dones i els homes, sense que existeixi cap tipus de discriminació per raó de sexe o de gènere, les polítiques i actuacions dels poders públics s'han de regir per:

La transversalitat de la perspectiva de gènere i la perspectiva de les dones en les actuacions, a tots els nivells i a totes les etapes, reconeixent el valor que aporten les dones i homes i aplicant de manera positiva els canvis necessaris per respondre a les realitats, oportunitats, necessitats i les expectatives dels dos sexes.

Democràcia paritària i participació paritària de dones i homes en els afers públics especialment en la composició dels òrgans col·legiats, de direcció, de participació, de representació, consultius, tècnics, científics i en els espais de presa de decisions.

Apoderament. S'ha encunyat el mot **apoderament** per a anomenar el camí de les dones cap a la llibertat. Si pensem en les dones com a receptores d'una intervenció i no com a dones capaces, rebels, intel·ligents o fortes, persones que encaren situacions adverses i busquen estratègies per a fer-se un lloc i crear marcs de relació adequats, aquesta intervenció no tindrà un caràcter protector i paternal. Contràriament, l'objectiu de la intervenció consistirà en facilitar instruments útils en tots els àmbits de la vida, però seria limitada si no contribuís tant per la forma com pels continguts a l'apoderament. Apoderament en el sentit de desenvolupament de les pròpies capacitats, recuperar el valor de la pròpia experiència i posar-lo en el món.

Ús no sexista del llenguatge. Les institucions públiques han de fer un ús no sexista del llenguatge que eviti l'expressió de concepcions sexistes de la realitat i els usos androcèntrics i amb estereotips de gènere. S'ha de promoure un llenguatge respectuós en l'atenció personal, documentació escrita, gràfica i audiovisual.

Pla de Polítiques de Dones. El Pla de Polítiques de dones és una planificació estratègica general que ha de crear i adequar programes per integrar la perspectiva de gènere en totes les polítiques i actuacions públiques: en l'elaboració dels pressupostos, en la diagnosi, el disseny i execució d'accions positives que s'hagi d'aplicar en l'àmbit de la seva intervenció.

5. MARC NORMATIU

El principi d'igualtat entre dones i homes ha anat evolucionant al llarg de les darreres dècades. Aquesta evolució queda reflectida en diferents disposicions adoptades en els àmbits tant internacional i europeu com estatal i català.

El principi d'igualtat de dones i homes s'incorpora a l'esfera dels drets humans i fonamentals de diferents ordenaments jurídics per esdevenir un pilar bàsic de les societats democràtiques modernes. Tot i això, el reconeixement d'aquest principi des de la doctrina jurídica no implica l'eradicació de les discriminacions entre dones i homes.

INTERNACIONAL

La inclusió del principi d'igualtat entre dones i homes en l'ordenament jurídic internacional està marcada per la **Carta de les Nacions Unides de l'any 1945**, en la qual es prohibeix la discriminació per raó de sexe i s'eleva, així, el principi d'igualtat entre dones i homes a l'esfera dels drets humans.

Posteriorment, l'any 1967, l'Assemblea General de les Nacions Unides proclama la **Declaració sobre l'eliminació de la discriminació contra la dona**. La declaració estableix, en l'article 1, que la discriminació contra la dona és injusta i constitueix una ofensa a la dignitat humana.

Aquesta declaració és precursora de la **Convenció de les Nacions Unides sobre l'eliminació de tota forma de discriminació contra la dona (CEDAW)**, de l'any 1979, la qual entra en vigor en forma de tractat internacional el 1981. La convenció suposa, a més d'una declaració internacional de drets per a la dona, l'establiment de la idea que els estats han de garantir el gaudi d'aquests drets i establir les mesures necessàries per assolir-los. Cal destacar, també, que és en aquest instrument jurídic on es proporciona per primer cop una definició de *discriminació contra la dona*.

Serà a la **IV Conferència Mundial de la Dona celebrada a Beijing (1995)** on el *gender mainstreaming* (transversalització de gènere) es posicionarà en l'agenda internacional. A través de la Declaració i Plataforma d'Acció de Beijing, s'introdueix la igualtat i la no-discriminació per raó de sexe com a factor clau per construir les societats del segle XXI. En la IV Conferència es demana als governs, de manera explícita, la integració de la perspectiva de gènere en totes les polítiques i els programes amb la voluntat d'analitzar-ne les conseqüències per a les dones i els homes, respectivament, abans de prendre decisions. L'assumpció de l'estratègia de la transversalització de la perspectiva de gènere permetrà la promoció de la igualtat de gènere a través de la combinació de mesures i instruments legislatius i accions concretes que es reforcin mútuament.

UNIÓ EUROPEA

El marc normatiu de la Unió Europea (UE) ha estat marcat per l'evolució de l'ordenament jurídic internacional. El principi d'igualtat entre dones i homes ha estat present en els diferents tractats de la UE, els quals han anat recollint i madurant el seu compromís vers les polítiques de gènere.

La Comunitat Europea incorpora el principi d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes en el **Tractat de Roma l'any 1957** en la mesura que reconeix el dret a la igualtat de retribució per un mateix treball (article 114, antic article 119). El **Tractat d'Amsterdam (1999)** avança en l'assumpció del principi d'igualtat entre dones i homes a la UE, sobretot pel que fa a la igualtat de tracte entre els treballadors i les treballadores, que es constitueix com un dret fonamental. A més, apunta al principi de la transversalització de gènere en la mesura que totes les accions de la política pública se subordinen a l'objectiu d'eliminar les desigualtats entre les dones i els homes. L'any 2001, amb el **Tractat de Niça**, no sols estableix la igualtat com un dret, sinó que ja reconeix la necessitat d'emprendre accions positives per fomentar la participació de les dones en el mercat laboral.

Finalment, el **Tractat de la Unió Europea** converteix el principi d'igualtat entre homes i dones en un valor comú de la UE que els estats membres han de respectar i garantir a l'hora d'establir requisits per a noves incorporacions d'estats (article 2). Al mateix temps, en l'article 3, estableix que la UE ha de fomentar la igualtat entre homes i dones.

Per definir l'estructura institucional bàsica de la UE, cal fer referència no sols al TUE, sinó també al **Tractat de funcionament de la Unió Europea (TFUE)**. El TFUE introdueix el principi d'igualtat en diverses parts del seu articulat: en l'article 8 (antic article 3 del TCE), estableix que la UE té l'objectiu d'eliminar totes les desigualtats entre dones i homes en totes les seves accions. En l'article 10, a més, disposa que la UE ha de tractar de lluitar contra tota discriminació (incloent-hi la discriminació per raó de sexe) en la definició i l'execució de les seves polítiques i accions. L'article 19 (antic 13), per la seva banda, introdueix una disposició per combatre totes les formes de discriminació, mentre que els articles 153 i 157 (antics 137 i 141) permeten a la UE actuar, no sols en matèria d'igualtat de retribució, sinó també en un àmbit més ampli d'igualtat de tracte i oportunitats en matèria d'ocupació. És remarcable la novetat que suposa l'article 157 (en relació amb l'antic 141 del TCE), el qual afegeix la possibilitat que tant el Parlament com el Consell puguin adoptar mesures per a l'aplicació del principi d'igualtat, i autoritza així les mesures d'acció positiva a favor del sexe menys representat.

El principi d'igualtat entre dones i homes està també present en la **Carta dels drets fonamentals de la UE** (eix de la Carta social europea de 1989), adoptada al desembre de 2000, però amb efectes jurídics des de l'any 2010. Conté un capítol titulat "Igualtat" que inclou els principis de no-discriminació, igualtat entre dones i homes i diversitat cultural, religiosa i lingüística. En l'article 21 prohibeix la discriminació per raó de sexe. En l'article 23, a més, consagra la igualtat entre dones i homes, estableix que ha de ser garantida en tots els àmbits, inclosos l'ocupació, el

treball i la retribució, i possibilita l'adopció d'accions que afavoreixin el sexe menys representat.

Per tant, la introducció del principi d'igualtat en la normativa de la Unió Europea suposa un pas essencial, tot i que resulta insuficient per a la supressió real de les discriminacions per raó de sexe. A fi de superar aquesta igualtat estrictament formal i assolir una igualtat efectiva, la UE ha anat desenvolupant, paral·lelament a l'aprovació dels Tractats, diverses accions i estratègies, amb la voluntat d'eliminar veritablement les discriminacions que perduren entre dones i homes.

ESTAT ESPANYOL

El reconeixement de la igualtat de dones i homes en l'ordenament jurídic espanyol es troba en la **Constitució espanyola de 1978** (CE), la qual, ja en l'article 1.1, situa la igualtat com a valor constitucional que impregna tot l'ordenament jurídic juntament amb altres valors com la llibertat, la justícia i el pluralisme polític. En l'article 14, a més, proclama el dret a la igualtat davant la llei (igualtat formal) i a la no-discriminació per raó de sexe, i, en l'article 53.2, configura aquest dret com un dret especialment protegit. La CE no sols reconeix la igualtat com un dret protegit, sinó que també, en l'article 9.2, consagra l'obligació dels poders públics de promoure les condicions perquè la igualtat de l'individu i dels grups en què s'integra siguin reals i efectives eliminant els obstacles que impedeixin o dificultin la seva plenitud i facilitant la participació de tots els ciutadans en la vida política, econòmica, cultural i social. Per la seva banda, l'article 10.2 estableix que les normes relatives als drets fonamentals i a les llibertats que la CE reconeix s'han d'interpretar de conformitat amb la Declaració universal de drets humans i els tractats i acords internacionals ratificats a Espanya. La CE també recull el principi d'igualtat en diversos àmbits sectorials com: en l'accés a càrrecs i funcions públiques (article 23.2); en el compliment dels deures fiscals (article 31.1); en el dret a contraure matrimoni amb plena igualtat jurídica (32.1); en el deure i el dret a treballar, a escollir la professió i a rebre la remuneració suficient per satisfer les necessitats individuals i familiars sense discriminació per raó de sexe (article 35.1) i en la igualtat de les filles i els fills davant la llei amb independència de la seva filiació (article 39.2).

A banda de l'articulat de la Constitució, el poder legislatiu ha aprovat diverses lleis amb l'objectiu d'assolir la igualtat efectiva de dones i homes. En aquest sentit, és essencial destacar la **Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes (LOIEDH)**, que neix amb la vocació d'erigir-se en la llei-codi que estableixi una base jurídica per avançar cap a la igualtat efectiva de dones i homes en diferents àmbits de la vida de les persones (laboral, social, econòmic, cultural i polític). És important destacar que la LOIEDH fa referència a la igualtat des d'una estratègia dual: la incorporació de la transversalitat com a estratègia, i l'aplicació, alhora, de les accions positives com a eina. Aquesta estratègia dual es plasma, d'una banda, a través de l'article 11, en el qual s'estableix que els poders públics han d'adoptar mesures específiques a favor de les dones per corregir situacions patents de desigualtat de fet respecte dels homes (acció positiva). D'altra banda, l'article 15

preveu que el principi d'igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes ha de regir, amb caràcter transversal, l'actuació de tots els poders públics, i que les administracions públiques l'han d'incorporar en l'adopció de les seves disposicions normatives, en la definició i pressupostació de polítiques públiques i en el desenvolupament de totes les seves activitats (transversalitat). Des d'una dimensió transversal, doncs, aquesta llei projecta el principi d'igualtat sobre els diversos àmbits de l'ordenament de la realitat social, econòmica i cultural en què es pugui generar o perpetuar la desigualtat.

CATALUNYA

El reconeixement de la igualtat de dones i homes està present en diversos nivells de l'ordenament jurídic català. La norma institucional bàsica que reconeix aquesta igualtat és l'**Estatut d'autonomia de Catalunya de l'any 2006**, el qual incorpora la igualtat i els drets de les dones en diversos punts del seu articulat. Ja en el títol preliminar, s'estableix que els poders públics han de promoure tant les condicions perquè la llibertat i la igualtat dels individus i dels grups siguin reals i efectives, com els valors de la llibertat, la democràcia, la igualtat, el pluralisme, la pau, la justícia, la solidaritat, la cohesió social, l'equitat de gènere i el desenvolupament sostenible.

En el títol primer hi ha un article que fa referència als "drets de les persones" (article 15), que recull, entre altres, el dret de totes les persones a viure lliures d'exploatació, de maltractaments i de tota mena de discriminació, així com el dret al lliure desenvolupament de llur personalitat i capacitat personal. Aquestes mateixes premisses queden recollides específicament en relació amb les dones en l'article 19, el qual reflecteix el valor de l'equitat de gènere en garantir explícitament el dret de les dones a desenvolupar la seva personalitat i capacitat i a viure amb dignitat, així com el dret a participar en condicions d'igualtat d'oportunitats amb els homes en tots els àmbits públics i privats.

El capítol v, regulador dels principis rectors que han d'orientar les polítiques públiques dels poders públics de Catalunya, instaura l'obligació dels poders públics de promoure la igualtat de totes les persones amb independència, entre altres, del seu sexe. Aquest reconeixement de la garantia de la igualtat de tracte entre dones i homes s'estén a la garantia del compliment del principi d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes prevista en l'article 41, el qual preveu que la perspectiva de gènere impregni totes les polítiques públiques dels poders públics catalans. Aquesta garantia es manifesta, a banda del reconeixement de la protecció i promoció del principi d'igualtat d'oportunitats, en la garantia de la incorporació de la perspectiva de gènere de forma transversal en totes les polítiques públiques, en l'afrontament integral de totes les formes de violència contra les dones, en el reconeixement del paper de les dones en la vida pública i privada (àmbit domèstic i familiar). I finalment, ofereix una protecció especial a la decisió lliure de la dona en tots aquells casos que puguin afectar la seva dignitat, integritat i benestar físic i mental.

En aquest sentit, la garantia de la igualtat d'oportunitats es troba regulada també en l'article 45, de forma general en el primer apartat, i amb una previsió específica de protecció davant la discriminació per raó de gènere en l'àmbit laboral i sindical en l'apartat tercer.

També es troben previsions referents a la inclusió de la perspectiva de gènere en les polítiques públiques en l'article 153,2 el qual atorga a la Generalitat la competència exclusiva en matèria de polítiques de gènere, així com l'establiment d'accions positives de caràcter unitari per tot el territori, quan siguin necessàries per aconseguir eradicar la discriminació per raó de sexe. Aquest article preveu també la capacitat del Govern per regular les mesures i els instruments necessaris per sensibilitzar, detectar i prevenir en matèria de violència de gènere, així com per actuar en relació amb la protecció integral de les dones que pateixen aquesta violència.

El desenvolupament d'aquesta competència es concreta de manera clara amb la **Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista**. La importància d'aquesta normativa rau en el fet que es tracta d'una llei global i transversal que eleva al màxim rang normatiu competencial l'exigència d'eradicació de la violència masclista i de les estructures socials i els estereotips culturals que la perpetuen.

D'altra banda, i en relació amb la materialització concreta de la incorporació transversal de la perspectiva de gènere en tots els àmbits d'actuació de les polítiques públiques catalanes, trobem com a eina clau els informes d'impacte de gènere (IIG), la regulació dels quals s'efectua mitjançant dues lleis, la **Llei 13/2008, del 5 de novembre, de la presidència de la Generalitat i del Govern** (que estableix en l'article 36.3.b que els avantprojectes de llei han d'anar acompanyats d'un informe d'impacte de gènere), i, d'altra banda, i amb referència als projectes de disposicions reglamentàries, l'article 64.3.d de la **Llei 26/2010 del 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya**, que estableix la necessitat d'acompanyar aquests projectes normatius, entre d'altres, d'una memòria d'avaluació de l'impacte de les mesures proposades, la qual ha de contenir un informe d'impacte de gènere.

D'altra banda, és necessari tenir present la **Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia**. Aquesta llei significa un pas molt important en la protecció dels drets dels col·lectius LGBTI (lesbianes, gais, bisexuals, transsexuals i intersexuals) en tots els àmbits i esdevé una mesura pionera al món, ja que estableix sancions per discriminació i homofòbia amb l'objectiu d'evitar-ne casos per raó d'orientació sexual.

Un dels objectius que persegueix la llei és el de promoure estudis que facilitin dades reals de la situació i regular la garantia estadística i la recollida de dades. La llei també regula la necessària formació i sensibilització de qualsevol professional que en algun moment de la seva carrera es pugui haver d'enfrontar a un cas relacionat amb la discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, i també el deure d'intervenció.

Per últim cal esmentar la **Llei 17/2015, de 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes**. Aquesta llei pretén ser el marc de referència per promoure la igualtat i acabar amb les desigualtats en tots els àmbits de la vida quotidiana acabant amb el patriarcat i el sexisme.

Per aconseguir els seus objectius, aquesta llei fixa polítiques públiques dirigides a promoure la igualtat efectiva i l'apoderament de les dones i també reconeix el paper de les associacions de defensa dels drets de les dones.

5.1. ANTECEDENTS AL BAIX EBRE: UNA DÈCADA TREBALLANT PER LES POLÍTIQUES DE DONES

El Consell Comarcal va començar a treballar amb les dones de la comarca a través de la relació amb les entitats de dones del territori. L'any 2002 es va crear el que llavors es va anomenar "Consell Consultiu de la Dona", un organ de consulta on estaven representades totes les entitats de dones de la comarca amb l'objectiu de poder recollir les seves necessitats i donar recolzament a la seva tasca així com fomentar la relació entre elles per dinamitzar el teixit associatiu de dones.

En aquell moment sobretot el que s'organitzen són trobades de caire cultural i festiu per les associacions, xerrades i tallers.

Les accions però que es fan des de el Consell Comarcal no s'organitzen ni es recullen fins l'any 2007 en el I Pla de Polítiques de Dones de la comarca. Aquest primer pla ja reflectia la necessitat de desplegar tot un seguit d'actuacions per fomentar la igualtat real entre dones i homes, fent participar les dones en el seu propi procés per donar resposta a les preocupacions i situacions problemàtiques en què es trobaven les dones, especialment atenent les situacions de risc d'exclusió social.

Sota el paraigua d'aquell I Pla, al maig del 2010 va començar a funcionar el SIAD del Baix Ebre, que va representar un salt qualitatiu en l'atenció que s'ofereix a les dones de la comarca, així com en la millora dels recursos destinats a les polítiques de dones.

Un altre salt qualitatiu va estar l'aprovació del circuit per l'abordatge de la violència masclista de les Terres de l'Ebre, on el Consell també va participar en el procés d'elaboració, i es signa conveni amb l'Ajuntament de Tortosa, per al pis d'urgència.

La continuïtat i l'elaboració d'un II Pla a l'any 2012 va significar el reflex del compromís polític i social del Consell Comarcal en la consecució de l'objectiu d'igualtat efectiva entre dones i homes i de fer visible el paper de les dones a la comarca. Un compromís que es renova amb l'encàrrec de l'elaboració del III Pla de polítiques de dones del Consell Comarcal del Baix Ebre.

6. PROCÉS D'ELABORACIÓ

6.1. METODOLOGIA

El treball s'ha desenvolupat seguint una **metodologia** flexible, que ens ha permès adaptar l'enfocament del treball a diferents mètodes, en funció de les necessitats i prioritats que han anat establint les i els agents del procés.

Així, s'ha procurat promoure una metodologia des d'una perspectiva de gènere, orientada cap a les persones, participativa, transparent i orientada a la reflexió i l'apoderament individual i col·lectiu -institucional, que ha implicat:

- La cerca del consens entre les persones participants. És important escoltar i valorar la diversitat de veus que es mouen en el context de la institució i dels diferents municipis de la comarca, respectant la diversitat (i per tant la riquesa) i fins i tot el conflicte, i al seu torn promovent la cerca de punts de trobada per a generar projectes comuns.
- Que les agents implicades hagin pogut sentir el Pla com a propi, adequat als recursos i objectius de cada departament implicat, i emmarcat en les línies estratègiques municipals. Les persones que intervenen en el desenvolupament no són només transmissores d'informació sinó que tenen un paper actiu en el procés.
- Promoure l'establiment de sinèrgies entre agents del territori, tenint present la importància de la cooperació intradepartamental, interinstitucional, i amb agents socials.
- La realització d'un Pla proper a la vida dels municipis i dels Ajuntaments. Cal desenvolupar polítiques de proximitat, adaptades a la realitat de cada municipi, a les possibilitats de cada Ajuntament, i a la diversitat de la seva ciutadania.

La metodologia s'ha adaptat, també, als recursos disponibles per a la realització del Pla com ja comentarem en el següent apartat, per exemple, s'ha decidit canviar el grup de discussió plantejat inicialment, per una enquesta en línia per tal de recollir la opinió del personal tècnic dels diferents municipis de la comarca. Una metodologia d'aquest tipus té també un altre efecte, no menys important, i és que es converteix en una **eina de sensibilització**. D'aquesta manera, l'elaboració d'un Pla de Polítiques de dones i la corresponent diagnosi que l'acompanya són eines que serviran per a difondre la sensibilitat envers les polítiques d'igualtat, sobretot entre aquells actors que més allunyats estan, aparentment, de la intervenció directa en el tema.

Cal tenir en compte que, malgrat existeix un discurs social clarament a favor de la igualtat de gènere, totes les persones tenim interioritzats estereotips i mites entorn les relacions home –dona, creences socials i comportaments que tenim i que sovint no ens n'adonem, i que poden dificultar el treball de promoció de la igualtat per la dificultat de detectar algunes necessitats o mancances.

6.2. FASES DE LA METODOLOGIA

I FASE CONSTITUCIÓ DE L'ESPAI DE COORDINACIÓ I TREBALL	Creació d'un nucli coordinador, compostat per les persones de referència del Consell Comarcal (Josep Miralles i Cristina Grau) i la tècnica referent de l'entitat El Safareig (Judit Terés) i que ha permès establir els criteris que han guiat el treball a desenvolupar, assolir el compromís i la col·laboració de diferents agents implicats en el desenvolupament de polítiques de gènere i igualtat, així com promoure la sensibilització i conscienciació de sectors representatius de la comunitat com per el exemple el Consell Consultiu de Dones del Baix Ebre. Creació d'una comissió d'igualtat, que ha estat l'encarregada de treballar en cadascun dels eixos que s'aborden al Pla. Les persones integrants de la comissió han estat: Josep Miralles, coordinador de Serveis Socials, Cristina Grau, coordinadora del SIAD Baix Ebre, Rosa Queral, delegada del Consell Consultiu de Dones, Elvira Figueres, tècnica de treball del Consell Comarcal, Encarnación Lluçà, responsable de programes de dones de l'Ajuntament de Roquetes, i Mª José Beltran, consellera de Serveis a les persones del Consell Comarcal del Baix Ebre.
II FASE DIAGNOSI	Anàlisi de dades referents a la comarca i al gènere i la igualtat, dades desagregades per sexe i revisió de diversos documents facilitats pel nucli coordinador. Realització d'una enquesta per a personal tècnic dels diversos municipis de la comarca per tal de conèixer la seva percepció sobre debilitats i fortaleses respecte a les polítiques de gènere. Inicialment es va plantejar realitzar un grup de discussió, una tècnica d'investigació qualitativa que adopta la forma d'una discussió oberta basada en una guia de preguntes, amb la finalitat d'obtenir percepcions i idees sobre un tema d'interès a partir de la comunicació entre les persones participants, però en veure que no hi hauria tota la participació desitjada es va decidir canviar d'opció a la ja esmentada enquesta. També s'ha dut a terme una sessió participativa en el marc del Consell Consultiu de Dones del Baix Ebre, per tal de recollir impressions i interessos relatius a les polítiques de dones a la comarca.
III FASE TREBALL D'EIXOS I PROPOSTES	El treball d'eixos i propostes s'ha fet a partir d'un total de 6 reunions en el marc de la comissió, les reunions han estat per revisar les propostes del pla anterior i proposar noves actuacions partint dels objectius generals del propi Pla.
IV FASE REDACCIÓ I LLIURAMENT DEL PLA	Fruit de la diagnosi i les sessions de treball amb la comissió s'ha elaborat una proposta de Pla d'Acció, consensuada amb la pròpia comissió o el nucli coordinador. La darrera reunió de treball s'ha desenvolupat amb el nucli coordinador, per tal de fer la revisió dels darrers detalls del mateix.

7. DIAGNOSI

Aquest apartat és una avaluació diagnòstica de quin és l'estat de la qüestió en quant al gènere a la Comarca del Baix Ebre així com de les polítiques de dones que s'han anat impulsant.

En aquesta diagnosi es fa un repàs de continguts en base als sis eixos de treball que ja contemplava el pla anterior:

1. Establir les polítiques de dones com un eix transversal en l'acció de govern del Consell Comarcal del Baix Ebre
2. Construcció d'una cultura per a un nou contracte social
3. Incrementar la presència i la participació de les dones en tots els àmbits de la vida social
4. Reorganitzar el temps i els treballs per conciliar la vida familiar i laboral
5. Oferir una atenció integral davant de les necessitats de les dones
6. Elaborar un programa per a l'abordatge integral de les violències contra les dones

Per a cadascun dels eixos s'analitza el nivell de compliment de les accions que s'hi proposaven i s'hi afegeix la informació obtinguda a través de l'enquesta al personal tècnic, la sessió participativa i el recull d'informació facilitat pel nucli coordinador.

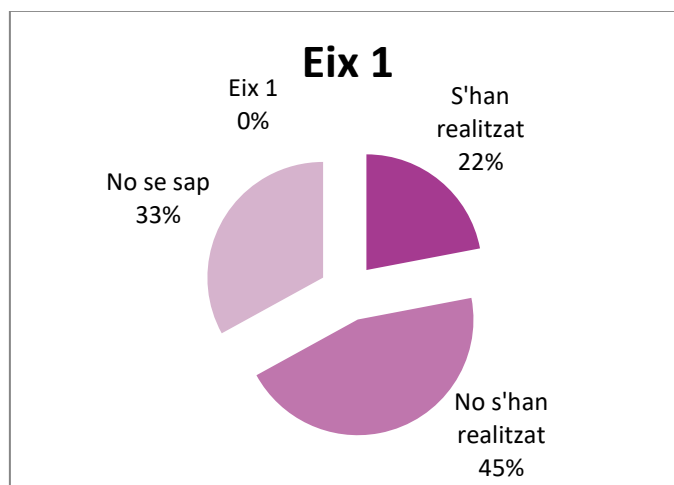
7.1. EIX 1. ESTABLIR LES POLÍTIQUES DE DONES COM UN EIX TRANSVERSAL EN L'ACCIÓ DE GOVERN DEL CONSELL COMARCAL DEL CONSELL COMARCAL DEL BAIX EBRE

L'eix 1, conté 4 objectius i de cadascun d'ells se'n deriva una mesura que al seu torn compta amb una o més actuacions per tal d'assolir-lo. A continuació es pot observar la distribució d'objectius, mesures i actuacions.

EIX 1. ESTABLIR LES POLÍTIQUES DE DONES COM UN EIX TRANSVERSAL EN L'ACCIÓ DE GOVERN		
OBJECTIUS	MESURES	ACTUACIONS
1.1	1.1.1	1
1.2	1.2.2	1
1.3	1.3.1	1
	1.3.2	2
1.4	1.4.1	2
	1.4.2	1
	1.4.3	1

Font: elaboració pròpia a partir del II Pla de polítiques de dones del Consell Comarcal del Baix Ebre

Si ens fixem en les actuacions que s'han dut a terme podem destacar que s'han realitzat al voltant del 22% de les accions, no s'han realitzat el 45% de les accions i el 33% no se sap.

Font: elaboració pròpia a partir de l'avaluació de l'execució de les accions del II Pla de polítiques de dones del Consell Comarcal del Baix Ebre.

Les accions que s'han realitzat es detallen a continuació segons l'objectiu al qual pertanyen.

Objectiu 1.4: Promocionar les polítiques de dones en les administracions locals

Actuacions: Realització d'accions de sensibilització i assessorament als ens locals supramunicipals.
Coordinar el Plans municipals d'acció i desenvolupament de polítiques de dones amb el Pla de Polítiques de dones Comarcal.
Consolidar i impulsar el SIAD Baix Ebre.

Font: elaboració pròpia a partir de l'avaluació de l'execució de les actuacions del II Pla de polítiques de Dones del Consell Comarcal del Baix Ebre

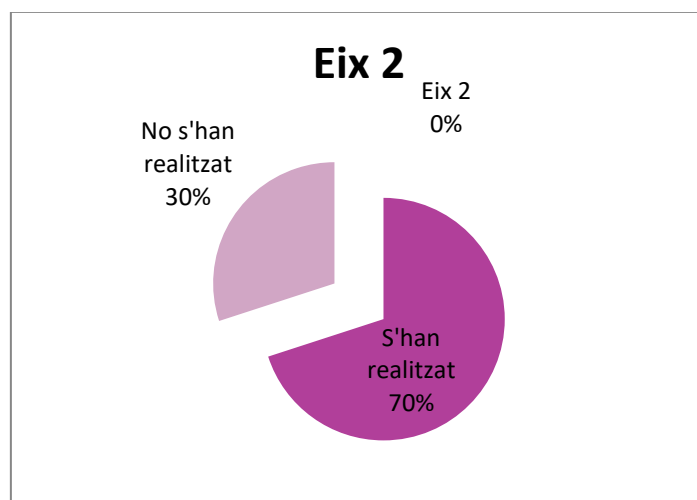
7.2. EIX 2. CONSTRUCCIÓ D'UNA CULTURA PER A UN NOU CONTRACTE SOCIAL

L'eix 2 conté 5 objectius, i de cadascun d'ells se'n deriva una mesura que al seu torn compta amb una o més actuacions per tal d'assolir-lo. A continuació es pot observar la distribució d'objectius, mesures i actuacions.

EIX 2. CONSTRUCCIÓ D'UNA CULTURA PER A UN NOU CONTRACTE SOCIAL		
OBJECTIUS	MESURES	ACTUACIONS
2.1	2.1.1	1
2.2	2.2.1	1
	2.2.2	1
	2.2.3	2
2.3	2.3.1	2
	2.3.2	1
2.4	2.4.1	1
2.5	2.5.1	1

Font: elaboració pròpia a partir del II Pla de polítiques de dones del Consell Comarcal del Baix Ebre

Si ens fixem en les actuacions que s'han dut a terme podem destacar que s'han realitzat al voltant del 70% de les accions, la resta no s'han realitzat.

Font: elaboració pròpia a partir de l'avaluació de l'execució de les accions del II Pla de polítiques de dones del Consell Comarcal del Baix Ebre.

Les accions que s'han realitzat es detallen a continuació segons l'objectiu al qual pertanyen.

Objectiu 2.1: Crear els mecanismes per fer emergir la cultura de les dones.

Actuacions: Sensibilització de la població: tallers, conferències, xerrades... impartides per dones representatives de diferents temàtiques relacionades amb l'àmbit de la dona als diferents municipis de la comarca.

Objectiu 2.2: Potenciar la creació i la difusió de les activitats i sabers femenins.

Actuacions: Potenciar la visualització de les associacions de dones al territori.
Exposició referent a la temàtica de dones amb col·laboració amb les associacions de dones del Baix Ebre, les biblioteques municipals i comarcals.
Creació de grups de treball a les diferents associacions de la comarca per fer un recull fotogràfic digitalitzat de la història de les dones del Baix Ebre.

Objectiu 2.3: Adequar les activitats culturals a les demandes diverses de les dones i assegurar l'atenció a totes les seves situacions socioculturals.

Actuacions: Coordinació del Consell Consultiu Comarcal de Dones del Baix Ebre, el Departament d'Acció Social i Ciutadania, l'Institut Català de les Dones i Serveis Socials d'Atenció Primària del Consell Comarcal del Baix Ebre, per tal de ser informats de les subvencions i ajuts envers els diferents àmbits de la dona.
Difusió de les diferents subvencions que s'ofereixen des dels diferents departaments de l'Administració Estatal, Autonòmica i Local en temes de gènere.

Font: elaboració pròpia a partir de l'avaluació de l'execució de les actuacions del II Pla de polítiques de Dones del Consell Comarcal del Baix Ebre

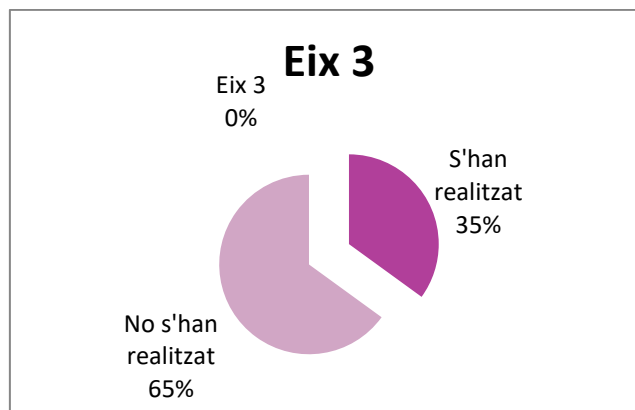
7.3. EIX 3. INCREMENTAR LA PRESENCIA I LA PARTICIPACIÓ DE LES DONES EN TOTS ELS ÀMBITS DE LA VIDA SOCIAL

L'eix 3 conté 4 objectius, i de cadascun d'ells se'n deriva una mesura que al seu torn compta amb una o més actuacions per tal d'assolir-lo. A continuació es pot observar la distribució d'objectius, mesures i actuacions.

EIX 3. INCREMENTAR LA PRESENCIA I LA PARTICIPACIÓ DE LES DONES EN TOTS ELS ÀMBITS DE LA VIDA SOCIAL		
OBJECTIUS	MESURES	ACTUACIONS
3.1	3.1.1	2
	3.2.3	2
3.2	3.2.4	2
	3.2.5	2
	3.2.6	2
3.3	3.3.1	2
	3.4.1	4
3.4	3.4.2	4

Font: elaboració pròpia a partir del II Pla de polítiques de dones del Consell Comarcal del Baix Ebre

Si ens fixem en les actuacions que s'han dut a terme podem destacar que s'han realitzat al voltant del 35% de les accions i la resta no s'han realitzat.

Font: elaboració pròpia a partir de l'avaluació de l'execució de les accions del II Pla de polítiques de dones del Consell Comarcal del Baix Ebre.

Les accions que s'han realitzat es detallen a continuació segons l'objectiu al qual pertanyen.

Objectiu 3.1: Dinamitzar el teixit associatiu femení.

Promoció de la participació de les associacions de dones en fòrums, trobades i fires.

Continuar activant la xarxa associativa de dones per fomentar la seva implicació en les polítiques locals i comarcals; visualitzar i valorar els fers i sabers de les dones; potenciar els espais propis d'esbarjo, ajuda mútua i autoestima; i augmentar el coneixement i la formació en els

Actuacions: temes del seu interès.

Objectiu 3.2: Dinamitzar el teixit associatiu femení.

Subvencions a associacions i entitats de dones.

Dinamització de les associacions de dones mitjançant les actuacions programades pel Consell Consultiu Comarcal de les Dones del Baix Ebre.

Dinamització del Consell Consultiu Comarcal de Dones del Baix Ebre.

Participació del Consell Consultiu Comarcal de Dones del Baix Ebre al

Actuacions: Consell Nacional de Dones de Catalunya.

Objectiu 3.3: Garantir la participació social de les dones grans.

Actuacions: Realitzar actuacions per pal·liar les problemàtiques de les dones grans a la comarca a partir del Consell Consultiu de les Dones del Baix Ebre.

Objectiu 3.4: Garantir la participació social a les dones migrades.

Treballar conjuntament amb el Pla Territorial de Ciutadania i Immigració, per tal de potenciar la inclusió i la perspectiva de les dones migrades en les diferents actuacions programades en les diferents anualitats.

Continuar treballant i donant suport des del Consell Comarcal per tal de crear i mantenir la borsa de comunicació en la qual es contracten els serveis de dones migrades per oferir un servei de traducció i interpretació a disposició dels diferents equipaments públics de la comarca.

Sessions de formació i benvinguda: s'ofereix una jornada de formació sociocultural de la nostra comarca sobre els diferents aspectes del sistema públic (salut, educació, treball, habitatge, serveis socials).

Actuacions:

Font: elaboració pròpia a partir de l'avaluació de l'execució de les actuacions del II Pla de polítiques de Dones del Consell Comarcal del Baix Ebre

7.3.1. INFORMACIÓ DE DIAGNOSI EXTRETA A PARTIR DE LA INFORMACIÓ SOBRE LES ENTITATS

Al Baix Ebre hi ha un total d'11 entitats de dones que agrupen entre totes 2.760 sòcies. La majoria d'aquestes associacions s'organitzen per commemorar diverses dates commemoratives com poden ser el 8 de març, Dia Internacional dels drets de les dones, o Santa Àgueda i festes de caire més local. A banda de comptar, moltes d'elles, amb activitats fixes de creació de xarxa i generació d'espais de trobada per a les dones dels diferents municipis.

7.4. EIX 4. REORGANITZACIÓ DELS TEMPS I ELS TREBALLS PER CONCILIAR LA VIDA FAMILIAR I LABORAL

L'eix 4 conté un únic objectiu: *reorganitzar la vida personal i laboral*. D'aquest en penja la mesura *d'avançar en l'adaptació de l'horari dels serveis a les necessitats de la vida personal i laboral de les persones*.

L'actuació que contempla i que no s'ha executat és la de *desenvolupar projectes educatius integrals, optimitzant els equipaments dels centres docents fora de l'horari escolar*.

7.5. EIX 5. OFERIR UNA ATENCIÓ INTEGRAL DAVANT LES NECESSITATS DE LES DONES

L'eix 5 conté 2 objectius, i de cadascun d'ells se'n deriva una mesura o més que al seu torn compten amb una o més actuacions per tal d'assolir l'objectiu. A continuació es pot observar la distribució d'objectius, mesures i actuacions.

EIX 5. OFERIR UNA ATENCIÓ INTEGRAL DAVANT LES NECESSITATS DE LES DONES		
OBJECTIUS	MESURES	ACTUACIONS
5.1	5.1.1	1
	5.1.2	1
5.2	5.2.1	1

Font: elaboració pròpia a partir del II Pla de polítiques de dones del Consell Comarcal del Baix Ebre

Si ens fixem en les actuacions que s'han dut a terme podem destacar que s'han realitzat el 100% de les accions. Les accions realitzades són les següents:

Objectiu 5.1: Garantir la qualitat de vida de les dones i donar resposta a la seva necessitat de serveis.   Creació de serveis integrals d'atenció i informació a les dones, Actuacions: d'àmbit comarcal que atengui tots els municipis de la comarca.   Incrementar l'oferta de Serveis d'Ajut a domicili.   Objectiu 5.2: Recollir i donar respostes a les necessitats específiques de les dones. Objectius pactats amb el Pla Territorial d'Immigració i Ciutadania del Baix Ebre.   Difusió i realització de cursos als diferents municipis de la Actuacions: comarca per tal d'impartir classes de català i acolliment.

Font: elaboració pròpia a partir de l'avaluació de l'execució de les actuacions del II Pla de polítiques de Dones del Consell Comarcal del Baix Ebre

7.5.1. INFORMACIÓ DE DIAGNOSI EXTRETA A PARTIR DE LA MEMÒRIA DEL SIAD COMARCAL DEL BAIX EBRE DE L'ANY 2015

A més a més de les actuacions que s'han dut a terme corresponents als objectius del Pla de polítiques de dones, s'han dut a terme també les següents activitats i actuacions per tal d'oferir una atenció integral davant les necessitats de les dones.

Difusió del SIAD.	A través d'Internet, flyers i cartells informatius.
Treball en Xarxa.	A partir de reunions de treball, coordinació amb altres serveis i participació en els circuits i protocols territorials contra la violència masclista.
Treball comunitari.	Dinamització del teixit associatiu i realització de xerrades i tallers.

Font: elaboració pròpia a partir de la memòria tècnica del SIAD BAIX EBRE per al 2015

7.5.2. INFORMACIÓ DE DIAGNOSI EXTRETA A PARTIR DE L'ENQUESTA AL PERSONAL TÈCNIC DELS AJUNTAMENTS

S'ha obtingut resposta a l'enquesta per part de 5 tècnics i tècniques dels municipis de la comarca. Tot i que l'ideal hagués estat poder comptar amb la opinió i percepció de tot el personal que treballa en polítiques de dones de cadascun dels municipis que conformen la comarca del Baix Ebre, no per això la informació recollida és menys important.

En relació a la pregunta "Què hi ha al teu municipi adreçat a dones?" les respostes recollides inclouen el Servei d'Informació i Atenció a les Dones, en el cas del municipi que en té, el pla d'igualtat i les associacions de dones.

En resposta a la pregunta "Què es fa al teu municipi per lluitar contra la desigualtat?" hi ha dos municipis que indiquen que no es fa res, i els altres tres fan referència a les accions que emprenen les pròpies entitats de dones. És a dir que s'interpreta que les accions no s'emprenen des de l'administració sinó des de la societat civil.

Quan es pregunta "Què creus que fa falta?" les respostes són diverses: hores, ajuts, implicació i actuacions.

A la pregunta "Com podria el Consell Comarcal ajudar-vos en referència a les polítiques de dones?" les respostes van totes en la mateixa línia, amb suport tècnic i econòmic. En algun cas ja s'apunta que aquest suport ja existeix per part del SIAD comarcal.

Tots els ajuntaments dels quals hem rebut resposta indiquen que mantenen relació amb les entitats de referència en polítiques de dones del municipi, en algun cas fins i tot s'organitzen activitats conjuntes.

Sobre les polítiques públiques específiques per a facilitar la conciliació familiar només un dels 5 ajuntaments respon afirmativament.

Per últim, totes les respostes apunten a que l'Ajuntament en qüestió desenvolupa actuacions per fomentar la participació de les dones.

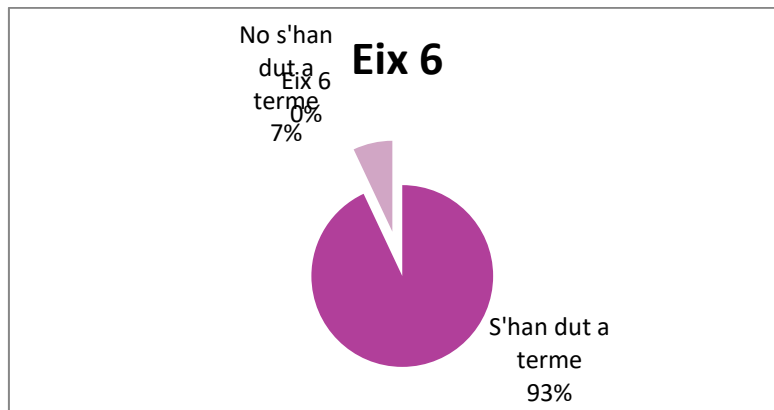
7.6. EIX 6. PROGRAMA PER A L'ABORDATGE INTEGRAL DE LES VIOLÈNCIES CONTRA LES DONES

L'eix 6 conté 8 objectius, i de cadascun d'ells se'n deriva una mesura o més que al seu torn compten amb una o més actuacions per tal d'assolir l'objectiu. A continuació es pot observar la distribució d'objectius, mesures i actuacions.

EIX 6. PROGRAMA PER A L'ABORDATGE INTEGRAL DE LES VIOLÈNCIES CONTRA LES DONES		
OBJECTIUS	MESURES	ACTUACIONS
6.1	6.1.1	2
6.2	6.2.1	2
6.3	6.3.1	4
6.4	6.4.1	2
6.5	6.5.1	2
6.6	6.6.1	2
6.7	6.7.1	1
6.8	6.8.1	1

Font: elaboració pròpia a partir del II Pla de polítiques de dones del Consell Comarcal del Baix Ebre

Si ens fixem en les actuacions que s'han dut a terme podem destacar que s'han realitzat al voltant del 93% de les accions, és a dir, gairebé el total d'accions.

Font: elaboració pròpia a partir de l'avaluació de l'execució de les accions del II Pla de polítiques de dones del Consell Comarcal del Baix Ebre.

Les accions que s'han realitzat es detallen a continuació segons l'objectiu al qual pertanyen.

Objectiu 6.1: Consolidar, millorar i ampliar els diferents serveis i estratègies d'informació que facilitin a les dones les eines necessàries per conèixer els serveis que estan al seu abast, i evitar-ne la victimització secundària.

Disseny i difusió de materials diversos -en format paper, electrònic, etc.- que puguin arribar a tots els territoris de Catalunya.

Difusió de l'existència d'aquest recurs a totes les taules i jornades
Actuacions: de treball entre els consells consultius comarcals de dones.

Objectiu 6.2: Garantir una atenció de qualitat a la xarxa de Serveis Socials d'Atenció Primària, redefinint, si escau, els criteris d'atenció: característiques, perfils professionals, serveis que han de prestar...

Elaborar estadístiques anuals consensuades en relació amb les víctimes de violència de gènere i/o enviar-ho a altres organismes competents de la Generalitat de Catalunya.

Crear taules de treball amb els diferents agents socials implicats en temàtiques de la dona a la comarca (Àrea Bàsica de Serveis Socials d'Atenció Primària, Policia, Serveis sanitaris...) tot establint i
Actuacions: actualitzant les mesures d'actuació.

Objectiu 6.3: Desenvolupar els models i les xarxes d'atenció integral, a tots els territoris de Catalunya, amb la coordinació i consens dels ens locals d'atenció especialitzada que ofereixin els recursos necessaris per al procés de tractament i recuperació de les dones que pateixen situacions de violència, així com de les seves filles i fills (serveis i centres d'atenció integral, cases d'acollida, pisos pont, etc.)

Disseny d'un circuit territorial d'atenció integral a dones per oferir resposta a les diferents situacions de les dones que pateixen violència de gènere a la comarca del Baix Ebre.

Difusió a tots els ens municipals de la comarca del circuit d'atenció integral a les dones que pateixen violència de gènere.

Creació i difusió d'un mapa de recursos del territori per posar-los a l'abast de les dones que ho requereixin.

Consensuar un recurs d'emergència, en cas de violència de gènere
Actuacions: i compartir-lo amb la resta de comarques de les Terres de l'Ebre.

Objectiu 6.4: Facilitar a les dones informació, assessorament i atenció que els permeti identificar, fer front i recuperar-se de les situacions

d'assetjament sexual, moral i violència de gènere.

Actuacions: Actes de sensibilització entorn el 25 de novembre.

Realitzar cicles de xerrades mitjançant el Consell Consultiu Comarcal de les Dones per informar i sensibilitzar sobre les causes, indicis i recursos a utilitzar davant l'assetjament sexual, moral i violència de gènere.

Objectiu 6.5: Crear i regular un sistema de coordinació i complementarietat de les polítiques dutes a terme per les diferents administracions públiques catalanes (estatal, autonòmica, comarcal, provincial i municipal), que actuen a Catalunya en relació amb el tema de la violència.

Impuls de la creació de protocols allà on no existeixin, amb adaptació a les necessitats territorials detectades.

Revisió i actualització, si escau, el Protocol d'actuació de la dona en situació de violència de gènere a l'Àrea Bàsica de Serveis Socials del Consell Comarcal del Baix Ebre en relació amb el Protocol Marc

Actuacions: i difondre'l entre els diferents ens municipals i comarcals.

Objectiu 6.6: Impulsar la conscienciació de la societat civil, a través dels agents socials, implicant-los per tal que adoptin accions contundents envers la violència.

Implicació de tots els departaments de la Generalitat per tal d'aconseguir un mailing significatiu del teixit social que opera a Catalunya.

Crear taules de seguiment amb els diferents agents implicats amb

Actuacions: violència de gènere de la comarca del Baix Ebre.

Objectiu 6.7: Promoure i impulsar projectes de prevenció de les actituds abusives entre la població jove, per identificar-ne les causes i fomentar els valors de la cultura de la pau i la no-violència en les relacions interpersonals. Objectius pactats amb la Coordinació Territorial de Joventut.

Disseny i temporalització de tallers adreçats a la prevenció de les

Actuacions: relacions abusives entre la població jove.

Font: elaboració pròpia a partir de l'avaluació de l'execució de les actuacions del II Pla de polítiques de Dones del Consell Comarcal del Baix Ebre

8. PLA D'ACCIÓ

EIX 1. Establir les polítiques de dones com un eix transversal en l'acció de govern del Consell Comarcal del Baix Ebre						
Objectiu	Actuació	Sistema d'avaluació	Indicador	Calendari	Àrea responsable	Recursos
1.1. Donar a conèixer l'actualització del III Pla de Polítiques de Dones del Baix Ebre.	Fer difusió interna (plantilla del Consell Comarcal) i externa (ciutadania i Ajuntaments) per donar a conèixer les mesures que se'n deriven.	Nombre de mesures de comunicació realitzades. Nombre de coordinacions amb les diferents àrees per demanar que es faci el traspàs. Nombre de reunions on s'ha informat de l'actualització. Nombre d'ajuntaments que hagin penjat el pla a la seva web.	• Mínim 1 notícia als mitjans de comunicació comarcals i 2 als mitjans locals. • Mínim 1 reunió on s'hagi informat de l'actualització del pla. • Mínim 6 ajuntaments que hagin penjat el pla a la seva web.	1er trimestre 2017	Serveis Socials	4 hores/any i Recursos econòmics dins l'àrea
1.2. Adherir els Ajuntaments del Baix Ebre al III Pla de polítiques de dones del Baix Ebre.	Fomentar l'adhesió al nou pla per part de tots els Ajuntaments de la comarca. Presentar el pla al Consell d'Alcaldes i Alcaldesses i demanar l'adhesió dels municipis al	Convocatòria del Consell d'Alcaldes i Alcaldesses realitzada i signatura de l'adhesió per part dels municipis.	• Mínim 1 reunió amb el Consell d'Alcaldes i Alcaldesses per informar. • Adhesió de tots els ajuntaments de la comarca que no tinguin pla propi.	1er semestre 2017	Serveis Socials	3 hores/any i Recursos econòmics dins l'àrea
1.3. Formar el personal de les administracions públiques locals (Ajuntaments i CCBE) en polítiques de dones. Fomentar que a cada Ajuntament hi hagi, com a mínim, una persona fomada en polítiques de gènere.	Oferir accions formatives i eines pràctiques sobre polítiques de gènere per al personal del CCBE i els Ajuntaments.	Difondre i facilitar a totes les àrees que tinguin una eina per redactar nous documents tenint en compte l'ús no sexista del llenguatge.	• Nom de l'eina seleccionada • Mínim una acció de difusió (reunió, correu electrònic, circular interna, penjat a la intranet...)	2017	Serveis Socials en coordinació amb la resta d'àrees	1 hora/any i Recursos econòmics dins l'àrea
		Fer modificació de documents per adaptar-los a llenguatge inclusiu per àrees.	• Mínim 2 documents revisats i modificats per àrea.	2020	Serveis Socials en coordinació amb el Consorci de català	1 hora/any i Recursos econòmics dins l'àrea

1.4. Adaptar les estructures, la normativa i l'actuació administrativa de la Generalitat Catalunya a la perspectiva de gènere.	Incorporar la perspectiva de gènere als consells i comissions de caràcter interdepartamental o administratiu. Adequació progressiva de la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per la igualtat efectiva de dones i homes tot promovent la paritat en la representació dels consellers a la Comarca del Baix Ebre.	Fer recomanacions als partits polítics perquè tinguin en compte la paritat a l'hora de nomenar consellers i conselleres comarcals.	• Enviament d'una carta.	Després de les eleccions municipals. Maig 2019 aproximadament	Serveis Socials i Consell Consultiu de Dones del Baix Ebre	2 hores/anys i Recursos econòmics dins l'àrea
	Difusió d'informació en matèria de polítiques de dones i d'impacte de gènere als mitjans disponibles de l'administració comarcal: webs, ajuntaments, revistes municipals, tv...	Notícies amb dades segredades per sexe, pla de polítiques de dones local o comarcal penjat a la web, etc	• Mínim 1 notícia a la web comarcal. • Mínim el Pla de Polítiques de Dones penjat a 6 webs d'Ajuntaments comarcals.	2017-2020	Serveis Socials i Comunicació	2 hores/any i Recursos econòmics dins les àrees
	Crear espais d'informació propis en matèria de polítiques de dones mitjançant la coordinació amb el Consell Consultiu Comarcal de Dones del Baix Ebre.	Reservar una estona de reunió en els Consells Consultius per tal de facilitar dades i notícies d'interès.	• Mínim 1 reunió anual.	2017-2020	Serveis Socials i Consell Consultiu de Dones del Baix Ebre	1 hora/any i Recursos econòmics dins l'àrea

1.5. Promoure les polítiques de dones en les administracions locals.	Promoure l'elaboració i posada en marxa de plans i programes de polítiques de dones en l'àmbit local.	Realització d'accions de sensibilització i assessorament als ens locals i supramunicipals sempre que així ho demanin. Nombre de consultes i assessoraments realitzats.	• 100% de consultes resoltes.	2017-2020	Serveis Socials	2 hores/ al mes i Recursos econòmics dins l'àrea
	Coordinar els Plans municipals d'acció i desenvolupament de polítiques de dones amb el Pla de Polítiques de dones Comarcal.	Nombre de demandes i coordinacions realitzades.	• 1 coordinació per demanda com a mínim. (Per telèfon o presencial)	2017-2020	Serveis Socials	2 hores/ al mes i Recursos econòmics dins l'àrea
	Promoure la realització d'estudis de diagnosi d'àmbit local sobre la situació de les dones en els diferents camps de l'activitat humana, social, política, cultural, mediambiental i econòmica i els diferents sectors sociodemogràfics, laborals i culturals.	Ampliar els criteris i afegir la perspectiva de gènere a tots els premis de recerca que atorga el Consell Comarcal: Premi Solidaritat, Premi Emprenedors, Premi Projecte Jove, Premis Comarcals de Recerca.	• Incorporació a totes les bases.	2017	Gerència	1 hora/any i Recursos econòmics dins l'àrea
	Mantenir i continuar apostant pel SIAD Baix Ebre.	Mantenir els serveis oferits fins a l'actualitat.	• Memòria del SIAD (%de dones ateses, població, demanda, tipus d'atenció, etc)	2017-2020	Serveis Socials	3 hores/any i Recursos econòmics dins l'àrea

EIX 2. Construcció d'una cultura per a un nou contracte social						
Objectiu	Actuació	Sistema d'avaluació	Indicador	Calendari	Àrea responsable	Recursos
2.1. Sensibilitzar sobre la necessitat d'eliminar els estereotips i valors de caràcter discriminatori i sexista.	Oferir tallers, conferències i xerrades de sensibilització en gènere i igualtat als diferents municipis de la comarca.	Nombre d'accions ofertades Nombre d'accions demanades Nombre d'accions executades	• Mínim 2 accions ofertades • Mínim 4 accions executades	2017-2020	Serveis Socials	28 hores/ any i Recursos econòmics dins l'àrea
2.2. Crear mecanismes per fer emergir la cultura i els sabers de les dones	Crear, amb el suport del Consell Consultiu, una base de dades de recursos comarcals provinents d'entitats	Creació de la base de dades Nombre de recursos recollits a la base de dades	• Mínim 5 recursos comarcals	2017-2020	Serveis Socials i Consell Consultiu de Dones del Baix Ebre	10 hores/ any i Recursos econòmics dins l'àrea
	Crear, amb el suport del Consell Consultiu, una base de dades de dones rellevants.	Creació de la base de dades Nombre de dones que hi apareixen	• Mínim 1 dona per cada municipi	2017-2020	Serveis Socials i Consell Consultiu de Dones del Baix Ebre	10 hores/ any i Recursos econòmics dins l'àrea

2.3. Visibilitzar el paper de les entitats de dones del Baix Ebre	Potenciar la difusió de les actuacions de les associacions de dones del territori a través dels mitjans de comunicació comarcals.	Disponibilitat d'informació sobre les novetats de les entitats a la web comarcal Millora de la visibilitat i posicionament de l'apartat del Consell Consultiu de dones a la web comarcal	• Informació actualitzada mínim 1 cop al mes	2017-2020	Serveis Socials i Consell Consultiu de Dones del Baix Ebre	1 hora/ mes i Recursos econòmics dins l'àrea
2.4. Fer visibles les diverses aportacions de les dones a la construcció d'un nou model vers la igualtat.	Fer difusió del nombre de treballs i estudis que es fan a la comarca sobre gènere i igualtat	Nombre de consultes realitzades al SIAD Baix Ebre per part d'estudiants Nombre d'entrevistes realitzades per part d'estudiants Nombre de treballs desenvolupats per part d'estudiants Revisió i possessió del treball final Difusió dels treballs als mitjans de comunicació	• 100% de consultes rebudes al SIAD Baix Ebre ateses • Registre de la temàtica i el nombre d'entrevistes realitzades • Registre de la temàtica i el nombre de treballs desenvolupats • Creació d'arxiu amb els treballs desenvolupats • Mínim 1 notícia a l'any als mitjans de comunicació i a la web del Consell Comarcal amb les dades sobre consultes i treballs	2017-2020	Serveis Socials	4 hores/any i Recursos econòmics dins l'àrea

2.5. Recuperar la memòria històrica de les dones a partir de les seves protagonistes	Potenciar la itinerància de l'exposició desenvolupada pel Consell Comarcal i el Consell Consultiu sobre la història de les dones del Baix Ebre.	Difusió de l'exposició a través dels mitjans de comunicació comarcals Difusió als Ajuntaments de la comarca Difusió a les entitats de la comarca Difusió als espais culturals de la comarca Difusió als centres educatius de la comarca	• Mínim una notícia parlant sobre aquesta exposició als mitjans de comunicació • Enviament d'un correu electrònic com a mínim a cada Ajuntament de la comarca • Enviament d'un correu electrònic a l'any a les entitats de la comarca • Enviament d'un correu electrònic a als espais culturals de la comarca • Enviament d'un correu electrònic als centres educatius i les AMPES de la comarca	2017-2020	Serveis Socials	4 hores/ al mes (especialment durant el 2017)
2.6. Garantir que les dones del Baix Ebre tinguin accés als coneixements que suposin una millora de les seves condicions de vida.	Fomentar la coordinació entre el Consell Consultiu Comarcal de Dones del Baix Ebre, l'Institut Català de les Dones i els Serveis Socials d'Atenció Primària del Consell Comarcal del Baix Ebre, per tal de rebre informació de les subvencions i ajuts sobre gènere i igualtat.	Reunions de coordinació del Consell Consultiu de Dones del Baix Ebre.	• Mínim 2 reunions a l'any.	2017 - 2020	Serveis Socials i Consell Consultiu de Dones del Baix Ebre	5 hores/ any i Recursos econòmics dins l'àrea
	Difondre les diferents subvencions que s'ofereixen des dels diferents departaments de l'Administració Estatal, Autònoma i Local en gènere i igualtat.	Reenviar de forma sistemàtica la informació rebuda al SIAD comarcal a les entitats de dones del Baix Ebre	• Enviament del 100% de la informació rebuda	2017-2020	Serveis Socials i Consell Consultiu de Dones del Baix Ebre	1 hora/ any i Recursos econòmics dins l'àrea
	Facilitar a les entitats de dones del Baix Ebre un recull de subvencions per tal de fomentar la subscripció als butlletins electrònics ja existents.	Enviament del recull per correu electrònic.	• Enviament del recull per correu electrònic, com a mínim, 1 cop a l'any.	2017-2020	Serveis Socials	1 hora/ any i Recursos econòmics dins l'àrea

2.7. Promoure l'alfabetització digital de les dones.	Facilitar l'ús i accés a l'aula d'informàtica del Consell Comarcal a les associacions de dones.	Enviament dels horaris disponibles de l'aula d'informàtica	• Establiment d'un horari (sota demanda)	2017-2020	Registre	2 hores / any i Recursos econòmics dins l'àrea
2.8. Promoure la formació en igualtat entre dones i homes entre les famílies.	Promoure accions dirigides a les famílies amb la col·laboració de les AMPA i de l'Àrea de Joventut i la de Formació del Consell Comarcal del Baix Ebre.	Fomentar les xerrades a les AMPA i promoure la informació sobre igualtat a les famílies.	• Oferta de xerrades. • Publicitat de les xerrades. • Nombre de xerrades sol·licitades. • Nombre de xerrades dutes a terme.	2018	Serveis Socials	15 hores / entre els 4 anys i Recursos econòmics dins l'àrea
2.9. Garantir la transversalitat de la perspectiva de gènere en les formacions ocupacionals.	Vetllar perquè les formacions ocupacionals impartides des del Consell Comarcal del Baix Ebre mantinguin la perspectiva i la transversalitat de gènere.	Incloure el mòdul d'igualtat de gènere a cadascuna de les accions formatives.	• Nombre de mòduls on s'ha inclòs. • Nombre de persones participants.	2017 - 2020	Activació econòmica	80 hores/ any i Recursos econòmics dins l'àrea

EIX 3. Incrementar la presència i la participació de les dones en tots els àmbits de la vida social						
Objectiu	Actuació	Sistema d'avaluació	Indicador	Calendari	Àrea responsable	Recursos
3.1. Dinamitzar el teixit associatiu femení de la comarca.	Visibilitzar i valorar el treball realitzat per les associacions de dones del Baix Ebre.	Millorar la difusió de l'apartat del Consell Consultiu de Dones al web comarcal, així com fer més difusió de les activitats pròpies.	• Posicionament d'un banner del Consell Consultiu de Dones que sigui atractiu a la pàgina principal. • Presència a les xarxes socials, com a mínim, amb un contingut mensual.	2017 -2020	Serveis Socials i Comunicació	1 hora/ al mes i Recursos econòmics dins l'àrea
	Promocionar la participació de les associacions de dones en fòrums, trobades i fires.	Mantenir les reunions periòdiques del Consell Consultiu de Dones del Baix Ebre.	• Reunir el Consell Consultiu de Dones del Baix Ebre, com a mínim, 2 cops a l'any.	2017 - 2020	Serveis Socials	4 hores/ any i Recursos econòmics dins l'àrea
	Continuar activant la xarxa associativa de dones per fomentar la seva implicació en les polítiques locals i comarcals; visualitzar i valorar els fers i sabers de les dones; potenciar els espais propis d'esbarjo, ajuda mútua i autoestima; i augmentar el coneixement de la informació en els temes del seu interès.	Dinamitzar les associacions de dones i la seva activitat mitjançant les actuacions programades pel Consell Consultiu de Dones del Baix Ebre.	• Programar, com a mínim, 1 actuació a l'any.	2017 - 2020	Serveis Socials i Consell Consultiu de Dones del Baix Ebre	40 hores/ any i Recursos econòmics dins l'àrea

3.2. Donar suport a les associacions de dones del Baix Ebre.	Mantenir la subvenció pròpia del Consell Comarcal del Baix Ebre per a les entitats.	Fomentar que les associacions de Dones demanin la subvenció.	• Nombre d'associacions de Dones que demanen la subvenció. • Nombre d'associacions de Dones que reben la subvenció.	2017 - 2020	Serveis Socials	1 hora/ any i Recursos econòmics dins l'àrea
3.3. Oferir eines formatives i metodològiques per facilitar l'adequació del teixit associatiu de dones a les necessitats de la societat.	Oferir una formació anual a les entitats sobre la temàtica que necessitin i que, alhora, funcioni com a espai informal.	Mínim 1 formació a l'any.	• Temàtica de la formació. • Nombre de persones/entitats participants.	2018 -2020	Serveis Socials i Consell Consultiu de Dones del Baix Ebre	10 hores /any i Recursos econòmics dins l'àrea
3.4. Garantir la participació social de les dones grans i fer visible la capacitat transformadora que promouen les dones grans en el reconeixement dels fers i sabers de les dones.	Promoure i mantenir els recursos de Serveis Socials que estan destinats a les dones grans.	Pressupost Nombre de SADs Nombre de transports adaptats Nombre de teleassistències	• Pressupost • Recull de dades segregades per sexe	2017 - 2020	Serveis Socials	10 hores/ any i Recursos econòmics dins l'àrea
	Recollir les dades de dones grans que viuen soles.	Petició de dades als Ajuntaments.	• Accés a les dades segregades per sexes.	2018	Serveis Socials	30 hores/ any (durant tot el 2018) i Recursos econòmics dins l'àrea

3.5. Garantir la participació social de les dones d'origen divers.	Crear i mantenir la borsa de traductors per tal de facilitar i millorar la comunicació amb les dones migrades.	Creació de la borsa Nombre de serveis realitzats a dones	• Cobrir mínim el 60% de les demandes	2018	Serveis Socials	60 hores /any i Recursos econòmics dins l'àrea
	Fomentar i adequar l'oferta de cursos de formació en coneixements de cultura catalana per a dones d'origen divers.	Nombre de cursos realitzats Nombre de dones participants	• Oferir mínim 1 curs a l'any	2017 -2020	Serveis Socials	50 hores/ any i Recursos econòmics dins l'àrea
	Fomentar i adequar l'oferta de cursos de formació en coneixements laborals per a dones d'origen divers.	Nombre de cursos realitzats Nombre de dones participants	• Oferir mínim 1 curs a l'any	2017 - 2020	Serveis Socials	50 hores/ any i Recursos econòmics dins l'àrea
	Fomentar que les dones d'origen divers participin de les associacions de dones de la comarca.	Incloure dins les sessions d'acollida un punt específic sobre les associacions de dones.	• Nombre de sessions d'acollida • Nombre de dones participants	2017 - 2020	Serveis Socials	4 hores /any i Recursos econòmics dins l'àrea

EIX 4. Reorganització dels temps i els treballs per conciliar la vida familiar i laboral						
Objectiu	Actuació	Sistema d'avaluació	Indicador	Calendari	Àrea responsable	Recursos
4.1. Avançar en l'adaptació de l'horari dels serveis a les necessitats de conciliació de la vida personal i laboral de les persones.	Fomentar que quan es convoquen reunions es marqui l'hora d'inici i d'acabada així com que es remarqui la importància de la puntualitat en l'assistència a les mateixes.	Convocatòria de les reunions amb ordre del dia i hora d'inici i hora d'acabada.	• Nombre de reunions convocades respectant aquest sistema.	2017 - 2020	Serveis Socials en coordinació amb la resta d'àrees	1 hora / any i Recursos econòmics dins l'àrea
	Exemplificar des del propi Consell Comarcal tot oferint flexibilitat horària per a facilitar l'accés dels serveis a la ciutadania, així com la cessió dels seus espais, etc.	Accions de difusió	• Nombre de cessions de espais del Consell	2017 - 2020	Serveis Socials en coordinació amb la resta d'àrees	1 hora / any i Recursos econòmics dins l'àrea
	Flexibilitat horària a nivell intern (de personal).	Accions de difusió	• Nombre d'accions de difusió, nombre de peticions de flexibilitat i tipus.	2017 - 2020	Recursos Humans	1 hora / any i Recursos econòmics dins l'àrea
	Sensibilitzar sobre usos del temps. Mirar institucions que s'adhereixen a la associació para la racionalització del tiempo (Carmen Gallardo Pino)	Fer difusió i convidar els ajuntaments a que també s'hi adhereixin.	• Nombre d'accions de difusió, nombre d'ajuntaments adherits.	2017 - 2020	Serveis Socials	1 hora / any i Recursos econòmics dins l'àrea

EIX 5. Oferir una atenció integral davant les necessitats de les dones						
Objectiu	Actuació	Sistema d'avaluació	Indicador	Calendari	Àrea responsable	Recursos
5.1. Garantir la qualitat de vida de les dones i donar resposta a les seves necessitats de serveis.	Mantenir els serveis integrals d'atenció i informació a les dones, d'àmbit comarcal que atengui a tots els municipis de la comarca.	Mantenir recursos destinats	• Memòria	2017 - 2020	Serveis Socials	1400 hores /any i Recursos econòmics dins l'àrea
5.2. Garantir el Servei d'Atenció Domiciliària per a dones grans i altres col·lectius de dones en situació de dependència.	Mantenir l'oferta de Serveis d'Ajut a domicili	Mantenir recursos destinats	• Memòria	2017 - 2020	Serveis Socials	30000 hores /any i Recursos econòmics dins l'àrea
5.3. Recollir i donar respostes a les necessitats específiques de les dones d'origen divers.	Posar a disposició de les dones d'origen divers una oferta de formació en alfabetització i llengua catalana adequada a les seves necessitats.	Realitzar coordinacions amb el consorci de català per a impartir el curs de català per a dones d'origen divers i adequar els cursos a l'horari que millor vagi a les dones.	• Nombre de coordinacions, nombre de cursos impartits a l'any	2017 - 2020	Serveis Socials en coordinació amb el Consorci de català	24 hores /any i Recursos econòmics dins l'àrea
		Fer una detecció de necessitats sobre alfabetització.	• Notícia anual amb nombre de dones ateses sense alfabetitzar.	2017 - 2020	Serveis Socials i Comunicació	24 hores /any i Recursos econòmics dins

EIX 6. Programa per a l'abordatge integral de la violència masclista						
Objectiu	Actuació	Sistema d'avaluació	Indicador	Calendari	Àrea/ persona responsable	Recursos
6.1. Consolidar, millorar i ampliar els diferents serveis i estratègies d'informació que facilitin a les dones les eines necessàries per a conèixer els serveis que estan al seu abast, i evitar-ne la victimització secundària.	Difusió de materials diversos - en format paper, electrònic, etc.- que puguin arribar a tots els municipis del Baix Ebre.	Elaborar materials en els circuits a seguir	• Nombre d'accions de difusió i tipus	2017 - 2020	Serveis Socials	30 hores /any i Recursos econòmics dins l'àrea
	Difusió de l'existència d'aquest recurs a totes les taules i jornades de treball entre els consells consultius comarcals de dones. Aprofitar per fer aquesta difusió un cop l'any, per exemple pels volts del 25 de novembre.	Incorporar dins l'ordre del dia del Consell Consultiu informació sobre el recurs	• Nombre d'accions de difusió i tipus	2017/2020	Serveis Socials	10 hores /any i Recursos econòmics dins l'àrea

6.2. Treballar sistemes de detecció i d'intervenció que donin una resposta adient a les diferents necessitats de les dones que pateixen violència, tot tenint en compte el moment en què es troben.	Elaborar estadístiques anuals en relació amb les víctimes de violència masclista i enviar-ho a l'Institut Català de les Dones.	Fer un recull del nombre d'atencions al SIAD comarcal. Enviament anual a l'ICD del nombre d'atencions al SIAD.	• Elaboració d'una nota de premsa anual amb el nombre d'atencions del SIAD.	2017-2020	Serveis Socials	20 hores /any i Recursos econòmics dins l'àrea
	Participar del circuit d'abordatge de la violència masclista del Baix Ebre i de les Terres de l'Ebre.	Assistència a les reunions.	• Nombre de reunions	2017-2020	Serveis Socials	18 hores /any i Recursos econòmics dins l'àrea
6.3. Mantenir la xarxa de serveis especialitzats, des d'una perspectiva integral i interdisciplinària, capaç d'atendre totes les demandes d'informació, assessorament, atenció i recuperació de les diverses formes de violència masclista, tot tenint en compte les diversitats i especificitats de les dones que viuen al Baix Ebre. Aquests serveis estarien distribuïts d'acord amb les necessitats detectades en el mapa de recursos de serveis públics i privats, per tal de constituir-se com a serveis de referència per a tots els municipis de la zona.	Oferir resposta a les diferents situacions de les dones que pateixen violència masclista a la comarca del Baix Ebre.	Mantenir el SIAD i el Servei d'Atenció a Domicili.	• Memòria del SIAD	2017 - 2020	Serveis Socials	1400 hores / any i Recursos econòmics dins l'àrea
	Difondre a tots els ens municipals de la comarca el circuit d'atenció integrall a les dones que pateixen violència masclista.	Enviar per correu electrònic els materials de l'ICD pels volts del 25 de novembre. (Línia 900, etc)	• Nombre d'accions de difusió i tipus	2017-2020	Serveis Socials	20 hores /any i Recursos econòmics dins l'àrea
	Fer difusió del mapa de recursos del territori per posar-los a l'abast de les dones que ho necessitin.	Penjar el protocol a la web.	• Visibilitat del protocol dins del web	2017-2020	Difusió	2 hores /any i Recursos econòmics dins l'àrea
	Consensuar un recurs d'emergència, en cas de violència masclista i compartir-lo amb la resta de comarques de Terres de l'Ebre.	Mantenir el conveni actual en l'Ajuntament de Tortosa per al recurs d'emergència	• Signatura del conveni	2017-2020	Serveis Socials	10 hores /any i Recursos econòmics dins l'àrea

6.4. Facilitar a les dones informació, assessorament i atenció que els permeti identificar, fer front i recuperar-se de les situacions d'assetjament sexual, laboral i de violència masclista.	Actes de sensibilització entorn el 25 de novembre.	Organitzar amb col·laboració de l'ICD i l'Ajuntament de Tortosa un acte de sensibilització per al 25 de novembre.	• Mínim d'un acte a l'any	2017-2020	Serveis Socials	5 hores /any i Recursos econòmics dins l'àrea
6.4. Facilitar a les dones informació, assessorament i atenció que els permeti identificar, fer front i recuperar-se de les situacions d'assetjament sexual, laboral i de violència masclista.	Realitzar cicles de xerrades mitjançant el Consell Consultiu Comarcal de les Dones per informar i sensibilitzar sobre les causes, indicis i recursos a utilitzar davant l'assetjament sexual, laboral i violència masclista.	Mantenir l'oferta dins el catàleg.	• Nombre de xerrades fetes	2017-2020	Serveis Socials	15 hores /any i Recursos econòmics dins l'àrea
6.5. Crear i regular un sistema de coordinació i complementarietat de les polítiques dutes a terme per les diferents administracions públiques catalanes (estatal, autonòmica, comarcal, provincial i municipal), que actuen a Catalunya en relació amb la violència masclista.	Revisió i actualització, si escau, del Protocol d'actuació de la dona en situació de violència masclista de l'Àrea Bàsica de Serveis Socials del Consell Comarcal del Baix Ebre en relació amb el Protocol Marc i difondre'l entre els diferents ens municipals i comarcals.	Revisar anualment el protocol	• Fer una reunió anual amb ABS del Consell per revisar el protocol	2018-2020	Serveis Socials	5 hores /any i Recursos econòmics dins l'àrea

6.6. Realitzar tallers i altres activitats adreçades a la població jove en els quals s'abordi el problema de la violència masclista i la necessitat de rebutjar-la, i s'identifiquin les diferents situacions en què s'utilitza la violència com a estratègia de resolució de conflictes, tant interpersonals com socials.	Continuar treballant els tallers de l'Estimar no fa mal en coordinació amb el circuit.	Oferir tallers de sensibilització als instituts	• Nombre de tallers oferits	2017-2020	Serveis Socials	12 hores /any i Recursos econòmics dins l'àrea
6.7. Oferir a les dones estratègies d'identificació de la violència contra els drets sexuals i reproductius.	Commemorar el dia 28 de maig amb nota de premsa, dades de salut sexual i reproductiva, etc	Recollir dades sobre la salut de les dones	• Nota de premsa anual sobre dades de salut de les dones.	2018-2020	Serveis Socials	5 hores /any i Recursos econòmics dins l'àrea

9. BIBLIOGRAFIA

Pàgines web de consulta:

Diputació de Tarragona. <http://www.dipta.cat/ca/comarques/el-baix-ebre>

Enciclopèdia.cat . El cercador de referència en català. www.enciclopedia.cat

Idescat. Institut d'Estadística oficial de Catalunya. <http://www.idescat.cat/>

Documents de referència:

Pla estratègic de polítiques de dones del Govern de la Generalitat de Catalunya 2012-2015

Pla comarcal de polítiques de dones del Baix Ebre (2013-2016)

SIAD Baix Ebre memòria tècnica 2015

Bibliografia suggerida:

"Con la excusa de la crisis se han desmontando los sistemas de igualdad de género" – Encarna Bodelón – Eldiario.es (en línia) http://www.eldiario.es/norte/euskadi/excusa-desmontado-sistemas-igualdad-genero_0_401410687.html

"Desenvolupant els drets de les dones: Àmbits d'intervenció de les polítiques de gènere" . Diputació de Barcelona. Àrea d'Igualtat i Ciutadania. Oficina de Promoció de Polítiques d'Igualtat Dona-Home, Giménez, P. [coo.], Bodelón, E. [coo.] (2008)